

Hywind Tampen

Forslag til utredningsprogram for konsekvensutredning

Oppsummering av høringsuttalelser og tilsvaer

Februar 2019

Oppsummering av høringsuttalelser til “Forslag til utredningsprogram for konsekvensutredning for Hywind Tampen”

Innhold

Innledning	6
1 Avinor	7
1.1 Luftfart.....	7
1.2 Regelverk.....	7
1.3 Kommunikasjon og navigasjon	7
2 Fellesforbundet	8
3 Fiskarlaget Vest	8
4 Fiskeridirektoratet	8
4.1 Overfiskbarhet.....	8
4.2 Lokasjon.....	8
4.3 Kraft fra land	9
4.4 Avvikling.....	9
4.5 Installasjonsaktiviteter	9
4.6 Informasjon og involvering	9
4.7 Kabeltraséer.....	10
5 Forsvarsbygg	10
5.1 Radar og kommunikasjon	10
5.2 Luftfart.....	10
5.3 Merking	10
6 Havforskningsinstituttet	10
6.1 Fiskeressurser	10
7 Justis- og beredskapsdepartementet	11
8 Klima- og miljødepartementet (KLD)	11
8.1 Utbyggingsløsning og vurderte alternativer	11
9 Kartverket	12
10 Kystverket	12
10.1 Merking	12
10.2 Navigasjon	12
10.3 Overvåking.....	12
10.4 Vakhold i installasjonsperioden.....	13
10.5 Sikkerhetssone	13
10.6 Navigasjon og overvåking.....	13
10.7 Beredskap.....	13
11 Lederne	13
11.1 Teknologeutvikling	13
12 Landsorganisasjonen i Norge (LO)	14

**Oppsummering av høringsuttalelser til
“Forslag til utredningsprogram for
konsekvensutredning for Hywind Tampen”**

Dok. nr.
PM681-PMS-023-002

Trer i kraft: 2019-02-11

Rev. nr. 02

12.1	Norsk andel.....	14
12.2	Ringvirkninger.....	14
12.3	Lønns- og arbeidsvilkår.....	14
12.4	Regelverk.....	15
12.5	Drift og vedlikehold	15
12.6	Luffart.....	15
12.7	Navigasjon og overvåking.....	15
13	Luffartstilsynet.....	16
13.1	Luffart.....	16
13.2	Merking	16
14	Miljødirektoratet	16
14.1	Utbyggingsløsning og vurderte alternativer	16
14.2	Miljøkriterier	16
14.3	Utslipp til luft.....	17
14.4	Materialvalg.....	17
14.5	Utslipp til sjø.....	17
14.6	Sjøfugl.....	17
14.7	Støy og sjøpattedyr.....	18
14.8	Samfunnsmessige konsekvenser	18
15	Norges Fiskarlag.....	18
15.1	Regelverk.....	18
15.2	Lokasjon.....	18
15.3	Installasjonsaktiviteter.....	19
15.4	Sikkerhetssone	19
15.5	Kabeltrasèer.....	19
15.6	Informasjon og involvering.....	19
16	Norges Rederiforbund.....	20
16.1	Klimaeffekter	20
16.2	Teknologiutvikling	20
16.3	Drift og vedlikehold	20
16.4	Samfunnsmessige konsekvenser	20
17	Norges vassdrags- og energidirektorat.....	21
18	Norsk Industri.....	21
18.1	Klimaeffekter	21
18.2	Ringvirkninger.....	21
18.3	Studier.....	21
18.4	Standarder	22
19	Norsk Ornitologisk Forening (NOF)	22
19.1	Kunnskapsgrunnlag.....	22

**Oppsummering av høringsuttalelser til
"Forslag til utredningsprogram for
konsekvensutredning for Hywind Tampen"**

Dok. nr.
PM681-PMS-023-002

Trer i kraft: 2019-02-11

Rev. nr. 02

19.2	Manglende kunnskap om sjøfugl	22
19.3	Naturmangfoldloven.....	23
19.4	Overvåkingsprogram.....	23
20	Oljedirektoratet	24
20.1	Lokasjon.....	24
20.2	Sameksistens.....	24
21	Pelagisk Forening	24
21.1	Regelverk.....	24
21.2	Lokasjon.....	24
21.3	Overfiskbarhet.....	25
21.4	Unødvendig beslaglegging av areal	25
21.5	Sikkerhetssone	25
21.6	Kabeltraséer.....	25
21.7	Informasjon og involvering	25
21.8	Avvikling.....	25
22	Petroleumstilsynet.....	26
22.1	Regelverk.....	26
23	Riksantikvaren	26
24	Samferdselsdepartementet.....	26
24.1	Luffart.....	26
25	Sjøfartsdirektoratet.....	26
26	Sogn og Fjordane fylkeskommune	27
26.1	Ytterligere elektrifisering i området	27
26.2	Drift og vedlikehold	27
26.3	Norsk andel.....	27
27	Utenriksdepartementet.....	28

**Oppsummering av høringsuttalelser til
“Forslag til utredningsprogram for
konsekvensutredning for Hywind Tampen”**

Dok. nr.
PM681-PMS-023-002

Trer i kraft: 2019-02-11 Rev. nr. 02

Innledning

Forslag til utredningsprogram for Konsekvensutredning for Hywind Tampen prosjektet ble sendt på høring 12. September 2018, med frist for uttalelser 30. November 2018. Det er mottatt respons fra følgende instanser:

	Høringsinstans	Dato	Kommentar
1	Avinor	26.11.2018	
2	Fellesforbundet	31.10.2018	Lar seg høre gjennom LO
3	Fiskarlaget Vest	13.11.2018	Lar seg høre gjennom NFL
4	Fiskeridirektoratet	02.12.2018	
5	Forsvarsbygg	23.11.2018	
6	Havforskningsinstituttet	30.11.2018	
7	Justis- og beredskapsdepartementet	28.11.2018	Ingen kommentarer
8	Kartverket	21.11.2018	Ingen kommentarer
9	Klima- og miljødepartementet	30.11.2018	
10	Kystverket	26.11.2018	
11	Lederne	30.11.2018	
12	LO	12.11.2018	
13	Luffartstilsynet	21.11.2018	
14	Miljødirektoratet	22.11.2018	
15	Norges Fiskarlag	13.11.2018	
16	Norges Rederiforbund	30.11.2018	
17	Norges vassdrags- og energidirektorat	30.11.2018	
18	Norsk Industri	30.11.2018	
19	Norsk Ornitologisk Forening	30.11.2018	
20	Oljedirektoratet	06.12.2018	
21	Pelagisk Forening	21.11.2018	
22	Petroleumstilsynet	26.11.2018	
23	Riksantikvaren	27.09.2018	
24	Samferdselsdepartementet	03.12.2018	Lar seg høre gjennom Kystverket og Luffartstilsynet
25	Sjøfartsdirektoratet	18.12.2018	Ingen kommentarer
26	Sogn og Fjordane fylkeskommune	27.11.2018	
27	Utenriksdepartementet	30.11.2018	Ingen kommentarer

I det følgende har Equinor oppsummert hovedpunktene fra de mottatte uttalelsene, og foreslått hvordan disse kan ivaretas i det videre arbeidet med konsekvensutredningen.

Uttrykkene «tas til etterretning» og «tas til orientering» er benyttet i dette dokumentet. Disse skal forstås på følgende måte:

- ‘Uttalelsen tas til etterretning’ er benyttet om mottatte kommentarer og innspill som Equinor tar til følge eller vil forsøke å ta hensyn til i det videre arbeidet med Hywind Tampen
- ‘Uttalelsen tas til orientering’ er benyttet om mottatte synspunkt og kommentarer som Equinor merker seg og som er vurdert ikke å kreve et svar eller en konkret oppfølging.

1 Avinor

1.1 Luftfart

Avinor skriver at vindparken ikke får påvirkning på VFR-ruter ved publiserte flyplasser i Norge. Avinor påpeker at vindturbiner kan utgjøre hindringer for luftfarten for de selskapene som opererer lavtflygende fly og helikopter (Forsvaret, Luftambulansen, Norsk Helikopter mv.). Tiltakshaver bør derfor kontakte selskaper som opererer med slike luftfartøy.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til orientering. Forslag til utredningsprogram har blitt sendt til Forsvarsbygg og Luftfartstilsynet. Videre har det blitt gjort en intern vurdering knyttet til hvordan helikoptertrafikk i området vil bli påvirket av vindparken. Temaet vil bli belyst i konsekvensutredningen og relevante interessenter vil bli involvert i dette arbeidet.

1.2 Regelverk

Avinor gjør oppmerksom på at for vindturbiner gjelder følgende regelverk:

- Rapportering og registrering av luftfartshinder til Statens kartverk i medhold av kapittel II i Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder av 15.07.2014.
- Merking av luftfartshinder i medhold av kapittel III i samme forskrift. Det er Luftfartstilsynet som håndhever denne forskriften og kan gi pålegg om utbedring dersom merkingen av hindrene (vindturbine) ikke er gjort i henhold til forskriften. Luftfartstilsynet vil kunne gi veiledning i hvordan merkingen skal gjennomføres.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning.

1.3 Kommunikasjon og navigasjon

Avinor opplyser om at med de avstandene det er vist til i utredningsprogrammet tabell 3.3, avstander til eksisterende infrastruktur, vil den flytende vindparken ikke påvirke radiokommunikasjonsanlegg eller navigasjonsanlegg for Snorre eller Gullfaks.

Det står en eldre MSSR radar på Gullfaks C. Radaren eies av Equinor. I fremtiden vil det bli teknologiendring her, og Avinor kommer ikke til å bruke data fra denne radaren etter 2021.

Med referanse til hovedplanen for prosjektet, vil den flytende vindparken ikke påvirke dataene Avinor bruker fra radarinstallasjonen ved en offshore installasjon og produksjonsstart i 4. kvartal 2021-2022 og senere.

Equinors kommentar

Equinor tar informasjonen til orientering.

2 Fellesforbundet

Fellesforbundet lar seg høre gjennom LO.

3 Fiskarlaget Vest

Fiskarlaget Vest lar seg høre gjennom Norges Fiskarlag.

4 Fiskeridirektoratet

4.1 Overfiskbarhet

Fiskeridirektoratet viser til petroleumsloven § 10 – 1 som blant annet sier «Petroleumsvirksomhet må ikke i unødvendig eller urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet, eller volde skade eller fare for skade på rørledninger, kabler eller andre undersjøiske innretninger». Derfor er det viktig at all oppankring, rør og kabler som ligger utenfor en evt. sikkerhetssone, skal være overfiskbare.

Fiskeridirektoratet påpeker også at det er en stor fordel om det benyttes kjetting i stedet for fibertau utenfor en potensiell sikkerhetssone og langs bunn. Dette er fordi kjettingen er overfiskbare, mens alternativet, fibertau, øker faren for fastheking av trål og tråldører.

Equinors kommentar:

Equinor tar dette til etterretning og vil så langt det lar seg gjøre ta hensyn til dette i det videre arbeidet med konsekvensutredningen.

Løsning for oppankring og kabling vil bli beskrevet i konsekvensutredningen, samt hvordan valgte løsning tar hensyn til annen infrastruktur og aktivitet i området. Som et resultat av tilbakemeldingene fra Fiskeridirektoratet og fiskeriorganisasjonene vil Equinor tilstrebe bruk av kjetting i stedet for fibertau i forbindelse med forankringssystemet. Dette vil bli beskrevet i konsekvensutredningen.

4.2 Lokasjon

Fiskeridirektoratet mener at Hywind Tampen feltet bør legges langs etter dybdekotene for å begrense arealbeslaget og plasseres nærmest mulig Snorre B installasjonen. Dette er fordi fisket med trål i all hovedsak skjer langs dybdekoten. Fiskeridirektoratet ber om ytterligere utredning av lokaliteter, og da særlig et alternativ der vindparken vris langs dybdekotene og flyttes lengre nord, tett på Snorre installasjonene.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning. Plassering av vindparken må ta hensyn til eksisterende infrastruktur og annen aktivitet i området. Av sikkerhetshensyn er det nødvendig å ha en viss avstand til eksisterende installasjoner inkludert rørledninger og kabler. Konsekvensutredningen vil gi en beskrivelse av alternative lokasjoner som er vurdert, begrunnelse for valgt lokasjon, samt en beskrivelse av avbøtende tiltak.

4.3 Kraft fra land

Fiskeridirektoratet skriver at forslått lokalisering er utenfor områdene som har blitt utpekt som kandidatområder for vindkraft i Forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak (sørlige del av norsk sektor i Nordsjøen og området utenfor Utsira). Dermed kunne det også utredes et alternativ med å tilføre strøm fra land.

Equinors kommentar

Kraft fra land løsninger til installasjoner i Tampen området er tidligere blitt vurdert og vil bli beskrevet i konsekvensutredningen for Hywind Tampen prosjektet. Kostnader knyttet til andre mulige utslippsreducerende tiltak på Gullfaks og Snorre vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

4.4 Avvikling

Fiskeridirektoratet er opptatt av at alle komponenter ved innretningen fjernes ved avvikling av feltet, og det gjelder da både vindturbiner, kabler, rør og anker som er installert i forbindelse med disse.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til orientering. I god tid før avslutning vil det bli lagt fram en avslutningsplan med forlag til disponering av komponentene som inngår i Hywind Tampen.

4.5 Installasjonsaktiviteter

Fiskeridirektoratet skriver at tidene mellom oppankring og fortøyningene legges ut til installasjonene settes ut bør være kortest mulig.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til orientering. Værforholdene i området fører til en forholdsvis begrenset installasjonssesong og prosjektet har derfor så langt lagt til grunn at forankringssystemet vil installeres i 2021 sesongen, mens turbinene installeres i 2022. Prosjektet vil jobbe videre med å se på muligheten for at all installasjonsaktivitet kan foregå i samme sesong. Dette arbeidet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

4.6 Informasjon og involvering

Fiskeridirektoratet poengterer at det er viktig at Equinor tar kontakt med fiskeriorganisasjonene i god tid før planleggingen av utbyggingen starter slik at anleggsfasen kan utføres med minst mulig ulemper for fisket.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning og vil i konsekvensutredningen beskrive prosjektets informasjonsplan. Relevante interessenter vil bli involvert i dette arbeidet.

4.7 Kabeltraséer

Fiskeridirektoratet ønsker at rør og ledningstraseer tas opp i et eget punkt i konsekvensutredningen og at slike traséer i størst mulig grad legges langs allerede eksisterende traséer, rør og kabeltraséer.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til etterretning og vil i konsekvensutredning begrunne valg av kabeltrasé fra vindparken til henholdsvis Gullfaks A og Snorre A.

5 Forsvarsbygg

5.1 Radar og kommunikasjon

Forsvarsbygg skriver at vindturbiner påvirker radarsystemer. Bruk av radar er et viktig element i navigasjonen av fartøy og således av stor betydning for trafikksikkerheten til sjøs. For Sjøforsvaret har i tillegg radarene en operativ betydning. Det er nødvendig at konsekvensen av påvirkning på skipsradarer blir utredet.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til etterretning og vil i samråd med Forsvarsbygg sikre at nødvendige utredninger blir iverksatt.

5.2 Luftfart

Forsvarsbygg skriver at vindturbinene vil utgjøre luftfartshinder for sivil og militær lufttrafikk. Vindturbinene må minimum følge krav til merking og lyssetting gitt i Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning.

5.3 Merking

Forsvarsbygg gjør oppmerksom på at Luftforsvaret ved Luftoperativt inspektorat kan kreve strengere merkekrav for luftfartshindre enn det merkeforskriften angir som minimum. For å ivareta flysikkerheten anbefales at turbintårnene også markeres på mellomliggende nivå med hinderlys/fargebelter.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning.

6 Havforskningsinstituttet

6.1 Fiskeressurser

Havforskningsinstituttet skriver at de stiller seg kritisk til at det ikke skal gjennomføres nye studier i Tampen området og anbefaler å vurdere gjennomføring av nye studier i utredningsprogrammet.

Havforskningsinstituttet opplyser om at Tampen-området ligger i en gyte- og oppvekstområde for kommersielt og økologisk viktige fiskearter. Installasjonsarbeid vil medføre blant annet støy og oppvirvling av bunnsediment, noe som potensielt vil påvirke gyteprosessen og adferd av det fiskeartene i området.

Havforskningsinstituttet anbefaler derfor at konsekvensutredningen i tillegg skal inneholder en vurdering av den beste tiden på året for gjennomføring av installasjonsarbeidet.

Equinors kommentar

Etter mange års olje- og gassvirksomhet i Tampen-området er dette et at de områdene på norsk sokkel som er best kjent. I konsekvensutredningen for Hywind Tampen vil en kunne dra god nytte av eksisterende utredninger og studier. Der det er behov for ytterligere studier for å belyse aktuelle temaer vil Equinor innhente dette, blant annet har det blitt gjennomført egne studier i forhold til sjøfugl og fiskeri.

Installasjonsarbeidet vil foregå med utplassering av sugeankere og legging av kabler, og det er ikke her snakk om peling eller utslipp av partikulært materiale. Eksportkablene vil bli gravd ned for å sikre overtråbarhet. Denne aktiviteten medfører en begrenset partikkelspredning.

Støy fra installasjonsarbeidet vil begrense seg til fartøystøy i forbindelse med utplassering av sugeankere samt oppkobling av turbiner og kabellegging. I driftsfasen vil det være begrenset støy fra turbinene. Temaet vil bli beskrevet i konsekvensutredningen og basere seg blant annet på støystudier gjort i forbindelse med Hywind Demo utenfor Karmøy.

Når det gjelder konsekvenser av fysiske inngrep fra Hywind Tampen prosjektet vil dette bli beskrevet i konsekvensutredningen inkludert potensiell påvirkning på gyte- og oppvekstområder. Herunder vurdering av når på året det er aktuelt å installere og hvorvidt dette overlapper med gytetidspunkt.

7 Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet har ingen merknader til forslaget.

8 Klima- og miljødepartementet (KLD)

8.1 Utbyggingsløsning og vurderte alternativer

Klima- og miljødepartementet ber om at det i konsekvensutredningen blir redegjort for de ulike utbyggingsløsningene inkludert plasseringen av vindparken på Tampen som er vurdert. Videre ber KLD om at de miljø- og energimessige fordelene og ulempene ved de ulike alternativene beskrives og at det gis en nærmere begrunnelse for valgt løsning.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at de ulike utbyggingsløsningene som har blitt vurdert vil bli beskrevet i konsekvensutredningen. Det vises for øvrig til svar til Miljødirektoratets uttalelse, ref. punkt 14.1 og 14.2.

9 Kartverket

Kartverket har ingen kommentarer til forslaget.

10 Kystverket

10.1 Merking

Kystverket opplyser at havenergianlegg som etableres utenfor territorialfarvannet ikke trenger egen tillatelse etter havne- og farvannsloven. Merking av slike anlegg er likevel regulert gjennom forskrift med hjemmel i havne- og farvannsloven. Kystverket viser her til forskrift 15.september 2016 nr. 1066 om merking av og etablering av sikkerhetssoner tilknyttet innretning for fornybar energiproduksjon som regulerer hvordan slike anlegg skal merkes og hvordan eventuelle sikkerhetssoner i tilknytning til anleggene kan fastsettes. Forskriften må legges til grunn for prosjektering, bygging og drift av anlegget.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning.

10.2 Navigasjon

Kystverket ber om at konsekvensutredningen inneholder en navigasjons risiko analyse (NRA) med relevante datakilder, vurdering og tiltak. Dette basert på trafikk analyser inkludert fremtidig forventet trafikk, hendelser og konsekvens.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen. Equinor er i dialog med Kystverket for å avklare deres forventninger.

10.3 Overvåking

Kystverket ber om at konsekvensutredningen belyser roller til Equinor OPC (overvåking) i forbindelse med utbygging og drift.

Equinors kommentar

Equinor vil ha ansvaret for å overvåke vindparken under utbygging og drift, og vil bruke eksisterende organisasjon og infrastruktur der det er mulig. Temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen som en del av prosjektbeskrivelsen.

10.4 Vakthold i installasjonsperioden

Kystverket ber om at konsekvensutredningen inneholder en vurdering av om merking og/eller vaktfartøy er nødvendig under installasjon, perioder med eksponert havbunn infrastruktur og oppkobling av sådan inkludert forankrings system.

Equinors kommentar

Equinor ser ikke behov for eget vaktfartøy under installasjon eller i perioden med eksponerte havbunnsinstallasjoner. Det vil ikke være kabler eller forankringslinjer hengende i sjø før turbinene blir installert. Havbunnsinstallasjonene vil bli merket på sjøkart og varslet sjøfarende.

10.5 Sikkerhetssone

Kystverket ber om at konsekvensutredningen inneholder en vurdering av behovet for et «Area to be Avoided» og eventuelt utstrekning og er av den oppfatning at et slikt området bør begrenses til det som absolutt er nødvendig for å sikre innretningene.

Equinors kommentar

Behov for sikkerhetssone vil bli vurdert og temaet nærmere belyst i konsekvensutredningen. Relevante interessenter som Kystverket og fiskeinteressene, for å nevne noen, vil bli tatt med i dette arbeidet.

10.6 Navigasjon og overvåking

Kystverket ber om at konsekvensutredningen inneholder og utreder følgende:

- Radar skygge/forstyrrelser for Equinor OPC havovervåkningssystem
- Forstyrrelser på skipsradar system som skyggeekko og peilefeil
- Forstyrrelser for VHF/AIS kommunikasjon kanaler

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaene vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

10.7 Beredskap

Kystverket ber om at konsekvensutredningen utreder konflikt med beredskapsplaner og søk og redning innenfor området.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli vurdert i konsekvensutredningen. Det vil utarbeides en beredskaps- og miljørisikoanalyse for prosjektet som vil danne grunnlaget for dette.

11 Lederne

11.1 Teknologiutvikling

Lederne mener det er grunn til å stille spørsmål om dagens teknologi på dette området er god nok og velutviklet nok til å forsvare den store investeringen på rundt fem milliarder kroner. Men organisasjonen ser likevel positivt på at Equinor tar utviklingen av energiteknologi enda et skritt videre, spesielt hvis dette også

kan legge til rette for nye industrimuligheter i Norge. Lederne mener også at det er interessant at norske myndigheter og Enova åpner for tilskudd til innovative havvindprosjekter knyttet til olje- og gassindustrien.

Equinors kommentar

Videreutvikling av flytende vind mot kommersiell skala er en sentral driver for prosjektet. Hywind-teknologien er utviklet, men større prosjekter kreves for å få til industrialisering og dermed den kostnadsreduksjonen som kreves og forventes. Norsk leverandørindustri har gode muligheter til å lykkes innen flytende havvind.

12 Landsorganisasjonen i Norge (LO)

12.1 Norsk andel

LO er opptatt av den verdiskapningen og de arbeidsplassene aktiviteten på norsk sokkel gir i Norge, inkludert i utviklingen av nye løsninger. LO mener slike prosjekter må tilrettelegges slik at norske leverandørbedrifter settes i stand til å delta i konkurransen om oppdragene.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at prosjektet har gått bredt ut i markedet for å sikre at de ulike arbeidspakkene bygges opp slik at vi får god konkurranse fra erfarne leverandører. Det er mye god kompetanse i tradisjonelle leverandører til O&G på norsk sokkel. Norske leverandørbedrifter må være konkurransedyktige for å vinne kontrakter på prosjektet.

12.2 Ringvirkninger

LO poengterer at sjøfolk må telles med i oppsummeringen av ringvirkningene av norsk sokkel når de lønnes med norsk lønn og har valgt å bosette seg her i landet.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til orientering. Samfunnsmessige ringvirkninger vil bli beskrevet i konsekvensutredningen.

12.3 Lønns- og arbeidsvilkår

LO mener aktiviteten på norsk sokkel ikke skal bygge opp under selskaper, som dumper lønns- og arbeidsvilkår under det nivået som kreves for at bostedsadressen til mannskapet kan være i Norge.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at leverandører må oppfylle våre krav til samfunnsansvar og menneskerettigheter for å få lov til å levere til prosjektet.

12.4 Regelverk

LO mener en slik kraftforsyning i området som Hywind Tampen representerer, må regnes som en del av installasjonen og ligge under petroleumsregelverket med Ptil som tilsynsmyndighet.

Equinors kommentar

Kommentaren tas til orientering.

12.5 Drift og vedlikehold

LO mener utredningen bør utvides til å omfatte planen for vedlikehold av kraftanlegget inkludert tilbringertjenesten til vindparken. LO skriver at bruk av helikopter som løsning ikke er nevnt i planen for konsekvensutredningen. LO foreslår at tilbringertjenesten blir utredet med bruk av både båt og helikopter, inkludert hvordan begrensningene vil påvirke operasjonene knyttet til vind og bølger. Videre opplyser LO at de er skeptisk til bruk av mindre hurtiggående fartøyer i uplanlagt vedlikehold slik det er omtalt i planen..

Equinors kommentar

Drift og vedlikehold inkludert planer for forsyninger og driftsstøtte, vil beskrives i et eget kapittel i konsekvensutredningen som en del av prosjektbeskrivelsen.

Equinor har bruk av større fartøy med gangbru som "base case" for drift og vedlikehold av Hywind Tampen. Mulighetene for bruk av helikopter vil også bli vurdert som en del av prosjektgjennomføringen.

12.6 Luftfart

LO registrerer en bekymring knyttet til vindturbinenes påvirkning på helikoptertransporten til og fra feltene inkludert spørsmålet om vindmøllenes potensielle påvirkning av elektroniske systemer som navigasjonsutstyr og overvåkningssystemer.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til etterretning. Temaet vi bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

12.7 Navigasjon og overvåking

LO registrerer en bekymring knyttet til spørsmålet om vindmøllenes potensielle påvirkning av elektroniske systemer som navigasjonsutstyr og overvåkningssystemer. Konsekvensutredningen må omfatte og finne gode løsninger på slike utfordringer.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Kystverkets uttalelse, ref. punkt 10.6.

13 Luftfartstilsynet

13.1 Luftfart

Luftfartstilsynet mener det er viktig at det blir innhentet uttalelser fra helikopteraktører, lufttrafikkjentesten og forsvaret i forbindelse med konsekvensutredningen.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til etterretning. Temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen og relevante interessenter vil bli involvert i dette arbeidet.

13.2 Merking

Luftfartstilsynet forutsetter at merking av vindturbinene skjer på forsvarlig vis og i henhold til gjeldende lovverk.

Equinors kommentar

Vindturbinene vil merkes etter gjeldende regelverk. Dette vil bli nærmere beskrevet i konsekvensutredningen.

14 Miljødirektoratet

Miljødirektoratet mener at forslag til utredningsprogram i hovedsak dekker de områdene som det er viktig at konsekvensutredningen belyser når det gjelder ytre miljø. Miljødirektoratet påpeker imidlertid noen områder de mener bør utredes grundigere enn det forslaget legger opp til.

14.1 Utbyggingsløsning og vurderte alternativer

Miljødirektoratet mener at det er viktig at konsekvensutredningen belyser relevante forhold knyttet til alle alternativene, inkludert alternativ 0 (alternativet uten det planlagte prosjektet, for at høringsinstansene skal få et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere og etterprøve operatørens konklusjoner i forbindelse med konseptvalg. I prosjektbeskrivelsen bør det derfor inngå en beskrivelse av dagens energianlegg og framtidig kraftbehov på Snorre A og Gullfaks A, samt en begrunnelse for hvorfor akkurat disse plattformene er valgt ut for gjennomføring av prosjektet. Konsekvensutredningen bør også belyse (hvis og eventuelt) hvilke tekniske modifikasjoner det planlagte prosjektet medfører på mottaksplattformene.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til etterretning. Konsekvensutredningen vil gi en begrunnelse for prosjektet og valg av lokasjon og plattformer, samt en nærmere beskrivelse av dagens energianlegg og framtidige kraftbehov på Snorre og Gullfaks. Det vil også gis en beskrivelse av alternative utbyggingskonsepter og hvilke modifikasjoner som er nødvendig på mottaksplattformene.

14.2 Miljøkriterier

Miljødirektoratet forutsetter at konsekvensutredningen inneholder en sammenstilling av miljø- og energimessige fordeler og ulemper ved alternativene og en konkret begrunnelse dersom rettighetshaverne ønsker å velge løsninger som ikke er miljø- og energimessig optimale. Miljødirektoratet mener

konsekvensutredningen bør redegjøre for hvilke miljøkriterier som er lagt til grunn for valg av utbyggingsløsning og at det bør vises at det er foretatt en BAT-vurdering for alle deler av utbyggingen.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at konsekvensutredningen vil belyse dette nærmere.

14.3 Utslipp til luft

Miljødirektoratet ber om at konsekvensutredningen belyser eksisterende og forventede utslipp til luft fra Gullfaks A og Snorre A og forventede utslippsreduksjoner, samt hvilke kriterier som vil legges til grunn for nedstengning av vindturbinene. Miljødirektoratet ber også om at utredningen belyser hvordan samkjøring og vindkraftfordeling mellom de to plattformene vil skje i praksis, samt hvilken betydning dette har for kraftintegrasjon på hhv. Gullfaks- og Snorre-feltet. Videre bes det om at utredningen redegjør for ulike driftsscenarioer og tilhørende utslippsreduksjoner.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at konsekvensutredningen vil belyse dette nærmere.

14.4 Materialvalg

Miljødirektoratet skriver at materialvalg (bruk av korrosjonsbestandige materialer) har betydning for levetid, vedlikeholdsbehov, utslipp til sjø og luft samt avfallsgenerering i forbindelse med vedlikeholdsoperasjoner og ber om at konsekvensutredningen belyser materialvalg, vedlikeholdsfrekvens og utslippsreducerende tiltak i forbindelse med vedlikeholds-operasjoner, herunder BAT og metoder for oppsamling av partikler for å unngå utslipp til sjø, samt forventet årlig utslipp til luft fra drifts- og vedlikeholdsfartøy.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at dette vil beskrives nærmere i konsekvensutredningen som en del av prosjektbeskrivelsen.

14.5 Utslipp til sjø

Miljødirektoratet ber om at utredningen redegjør for eventuelle kjemikalieutslipp, for eksempel bruk av hydraulikkolje eller andre kjemikalier i forbindelse med drift og vedlikehold av vindturbinene, samt for mulige kilder til utilsiktede utslipp.

Equinors kommentar

Regulære utslipp til sjø vil ikke forekomme hverken i installasjons- eller driftsfasen. Kjemikaliebruk i forbindelse med drift og vedlikehold vil beskrives i konsekvensutredningen.

14.6 Sjøfugl

Miljødirektoratet er kjent med at tiltakshaver har henvendt seg til NINA for en sjøfuglstudie knyttet til prosjektet, men dette nevnes ikke i forslaget til utredningsprogram og ber om at potensielle konsekvenser for sjøfugl redegjøres for i konsekvensutredningen.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at NINA har blitt engasjert til å utrede konsekvenser for sjøfugl som følge av utbyggingen. Temaet vil bli redegjort for i konsekvensutredningen.

14.7 Støy og sjøpattedyr

Miljødirektoratet ber om at utredningen redegjør for hvilke støynivåer som kan forventes, laveste til maksimalt støynivå, og en nærmere vurdering i forhold til sjøpattedyr.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

14.8 Samfunnsmessige konsekvenser

Miljødirektoratet påpeker at konsekvensutredningen også bør belyse de samfunnsmessige kostnadene knyttet til prosjektet i form av subsidiebehov.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at prosjektets subsidiebehov vil bli belyst som en del av de samfunnsmessige konsekvensene.

15 Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlag mener at det er noen punkter som med fordel kan belyses i større grad i konsekvensutredningen enn det forslaget til utredningsprogram legger opp til.

15.1 Regelverk

Norges Fiskarlag viser til beslutningen fra OED om at utbyggingen av Hywind Tampen skal gjøres etter petroleumsløven. Norges Fiskarlag mener at det i det foreliggende tilfellet er uklart om man kan innskrenke anvendelsesområdet til havenergiløven (i og med at petroleumregelverket ikke er dekkende for reguleringen av tiltaket), og ber om en avklaring fra OED om hvilken lov som kommer til anvendelse i dette tilfellet. Norges Fiskarlag er av den oppfatning at det ikke er helt uten betydning for fiskerne hvilket regelverk som kommer til anvendelse i denne saken, og det derfor er svært viktig for Norges Fiskarlag å få en avklaring fra OED om lovvalget i denne saken.

Equinors kommentar

Gjeldende regelverk for Hywind Tampen vil bli nærmere beskrevet i konsekvensutredningen. Equinor henviser for øvrig til OED for avklaringer knyttet til hvilket regelverk som skal gjelde for Hywind Tampen.

15.2 Lokasjon

Norges Fiskarlag mener anlegget må legges parallelt med dybdekotene og flyttes lenger nord, fordi der vindmølleparken er tenkt plassert er en del av fiskeområdet Kanten/Renna som er, og har vært, et viktig fiskeområde for trålerne. Fisket her, som andre plasser, kan variere fra år til år. En slik plassering lenger nord vil føre til mindre potensielle konflikter med fiskeriinteressene i området.

Norges Fiskarlag krever derfor at konsekvensutredningen utreder muligheten for å flytte installasjonen i tråd med deres forslag, og at denne vurderingen synliggjøres i utredningen. Dette vil være i tråd med petroleumsforskriften § 22 a første ledd. Fiskarlaget er av den oppfatning av at en plassering som foreslått vil være konfliktdempende, og et avbøtende tiltak mot det areal som beslaglegges ved utbyggingen.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelse, ref. punkt 4.2.

15.3 Installasjonsaktiviteter

Norges Fiskarlag viser til planlagt tidsplan for installasjon av sugeankere. Disse planlegges installert sommeren før installasjon av selve vindturbinene. Norges Fiskarlag skriver at de kan ikke godta at det legges beslag på så store områder av havbunnen et år i tid før det er nødvendig.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelse, ref. punkt 4.5.

15.4 Sikkerhetssone

Norges Fiskarlag viser til diskusjonene rundt hensynssoner/sikkerhetssoner og ber om at dette tas opp som et eget tema i konsekvensutredningen slik at de kan komme med innspill til dette i forbindelse med høringen av konsekvensutredningen for Hywind Tampen.

Equinors kommentar

Equinor vil i det videre arbeidet involvere alle relevante interessenter i dette arbeidet. Forslag til løsning vil bli nærmere beskrevet i konsekvensutredningen.

15.5 Kabeltrasèer

Norges Fiskarlag krever at eventuelle ledninger og rør legges i eksisterende traseer.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelse, ref. punkt 4.7.

15.6 Informasjon og involvering

Norges Fiskarlag minner om viktigheten av å involvere fiskerne i de ulike byggetrinnene i prosessen med tiltaket, slik at tidspunkt for utbygging kan gjøres i tidsrom med minst risiko for fiskeriinteressene i området. Norges Fiskarlag ber om at det lages en plan for involvering og informasjon til fiskerne i de ulike byggetrinnene, og at denne inkluderes i konsekvensutredningen.

Equinors kommentar

Det vises til svar til Fiskeridirektoratets uttalelse, ref. punkt 4.6.

16 Norges Rederiforbund

16.1 Klimaeffekter

Norges Rederiforbund skriver at bruk av kraft fra fornybar energi ved petroleumsinstallasjonene, vil kunne gi viktige bidrag i arbeidet med å redusere klimagassutslipp i produksjonsfasen. Næringen har selv gjennom 'Veikart norsk sokkel', i regi av KonKraft og medlemsorganisasjonene Norsk Industri, Norsk olje og gass, LO og Rederiforbundet, satt høye ambisjoner for reduksjon av klimagassutslipp. Rederiforbundet imøteser derfor en detaljert beskrivelse av Hywind Tampen-prosjektets klimaeffekter i konsekvensutredningen.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

16.2 Teknologiutvikling

Rederiforbundet imøteser en beskrivelse av potensialet for reduserte kostnader for fornybar energitilførsel til flere installasjoner i Nordsjøen.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

16.3 Drift og vedlikehold

Rederiforbundet imøteser også tilkjentgjøringen av mulig drifts- og vedlikeholdsmodell for Hywind Tampen, herunder hvorfra havvindparken skal driftes og overvåkes og hvilke tilbringertjenester det vil legges opp til.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

16.4 Samfunnsmessige konsekvenser

Norges Rederiforbund skriver at Hywind Tampen vil kunne få stor betydning for videreutviklingen av den norske verdikjeden innen havvind. Rederiforbundet imøteser derfor Equinors aktive oppfølging av formuleringene om nettopp dette i punkt 5.3 Samfunnsmessige konsekvenser i forslaget til utredning.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

17 Norges vassdrags- og energidirektorat

NVE har ingen merknader til utredningsprogrammet, men ber om at Equinor informerer NVE om:

- Vindressurs, økonomi og produksjon
- Beskrivelse av teknologi og forventet teknologiutvikling av vindturbinene innen parken skal bygges ut
- Bakgrunn for valg av område
- Overføringsverdi av teknologi til andre industrier
- Ringvirkninger lokal industri

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at disse temaene vil bli belyst i konsekvensutredningen.

18 Norsk Industri

18.1 Klimaeffekter

Norsk Industri skriver at konsekvensutredningen må gi en god beskrivelse av prosjektets klimaeffekter. Ifølge Equinors beregninger vil Hywind Tampen kunne redusere CO₂-utslipp med 200 000 tonn i året, og NO_x-utslipp med 1000 tonn. Hywind Tampen vil, foruten å redusere utslipp på Gullfaks og Snorre, etablere og redusere kostnadene for fornybar energitilførsel til flere installasjoner i Nordsjøen. Prosjektet er viktig for utvikling av konsepter for maritim fornybar energiproduksjon og offensiv satsing på ytterligere reduksjon av utslipp fra norsk sokkel.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

18.2 Ringvirkninger

Norsk Industri støtter beskrivelsen om betydningen av å være med tidlig i utviklingen for norske leverandører og kompetansemiljøer, og er opptatt av at verdiskaping-, sysselsettingsgevinster og ringvirkninger synliggjøres.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at temaet vil bli nærmere belyst i konsekvensutredningen.

18.3 Studier

Når det gjelder naturressurser og miljøvirkninger, er planen å nyttiggjøre seg den omfattende informasjonen som foreligger for Tampen-området i form av tidligere konsekvensutredninger, sjøbunnskartlegginger og miljøovervåkingsrapporter. Norsk Industri mener dette er en fornuftig tilnærming, og vil ikke anbefale, på generelt grunnlag, å gjennomføre nye studier for tema som allerede er utredet.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren orientering.

18.4 Standarder

Norsk Industri konstaterer at NORSOK-standardene ikke er inkludert i forslag til utredningsprogram (Tabell 3.4) som relevante standarder for Hywind Tampen utover Gullfaks og Snorre topside. Dette er tekniske standarder som nettopp er laget ut fra erfaringer fra utbygginger og drift på norsk sokkel, så det hadde vært interessant å vite hvorfor det er vurdert slik.

Equinors kommentar

Equinor vil i konsekvensutredningen gi en nærmere beskrivelse av relevant regelverk/standarder for Hywind Tampen.

19 Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

19.1 Kunnskapsgrunnlag

Norsk Ornitologisk Forening viser til at utredningsprogrammet legger opp til at konsekvensutredningen kun skal nyttiggjøre seg av allerede eksisterende informasjon, og at det ikke planlegges å gjennomføre nye studier for tema som allerede er utrede. NOF skriver at det hadde vært ønskelig at dette var bedre grunnlagt i forslaget til planprogram. Tampen-området ble ikke utredet i NVEs strategiske konsekvensutredning for havvind fra 2012. Det nærmeste området utredet er «Stadhavet» om lag 70 km fra Hywind. NOF er imidlertid kjent med at Equinor har bedt NINA om et oppdatert faktagrunnlag om sjøfugler i det aktuelle området, og er av den oppfatning at det hadde vært ønskelig at dette faktagrunnlaget ble presentert sammen med høringen.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at NINA har blitt engasjert til å utrede konsekvenser for sjøfugl. Temaet vil bli nærmere beskrevet i konsekvensutredningen, inkludert kunnskapsgrunnlaget.

19.2 Manglende kunnskap om sjøfugl

NOF skriver at det er et generelt problem at kunnskapen om hvordan landbaserte vindkraftverk påvirker trekkende fugler og annet biologisk mangfold er mangelfull. Kartlegging til havs byr på utfordringer man ikke har ved landbaserte kraftverk, siden det er vanskeligere å gjennomføre gode for- og etterundersøkelser med metoder man kan benytte ved landbaserte vindkraftverk. Offshore vindkraft er av enkelte spådd å bli en voksende næring for Norge, må det etableres hensiktsmessige og gode konsekvensutredninger også for denne typen energiproduksjon, bl.a. fordi kumulative effekter gjør seg gjeldende for mange av våre trekkende arter når det etableres nye vindkraftverk. Det er naturlig at konsekvensutredningen gjør rede for hvorfor det evt. ikke er aktuelt eller ønskelig å fremskaffe mer informasjon enn den informasjonen som finnes.

NINA -rapporten *Offshore vindenergianlegg og sjøfugl* slår fast at det «ved vurderinger av spesifikke områder for utbygging av vindenergianlegg, er nødvendig med lokale undersøkelser for å innhente data på forekomsten av sjøfugl og deres områdebruk (viktige funksjonsområder) til forskjellige deler av året». Rapporten nevner også fast at det er problematisk å gjennomføre studier av f.eks. dødelighet ved offshore vindkraftverk ettersom døde fugler vil havne i sjøen og raskt drive vekk fra området. I Danmark er det foretatt studier ved hjelp av såkalt TADS (Thermal Animal Detection System) i Nysted vindkraftverk, og studiet konkluderte med at TADS i kombinasjon med radarstudier vil gi de beste dataene på kollisjonsrisiko for fugl i offshore vindkraftverk. Slike etterundersøkelser bør vurderes også i dette tilfellet. NOF regner med at faktagrunnlaget fra NINA vil skissere opp slike løsninger, og vil evt. kommentere dem når konsekvensutredningen foreligger.

Equinors kommentar

Equinor anerkjenner viktigheten av gode grunnlagsdata for sjøfugl for å kunne vurdere potensielle konsekvenser av vindkraftverk på fuglelivet. For å styrke kunnskapen på området har derfor Equinor gjennom flere år støttet sjøfuglkartlegging gjennom blant annet SEAPOP og SEATRACK programmet.

For å utrede mulige konsekvenser for sjøfugl av Hywind Tampen prosjektet har Equinor engasjert NINA til å gjennomføre en studie hvor resultatene fra nettopp SEATRACK og SEAPOP blir benyttet. Vi mener dette er tilfredsstillende for å belyse temaet for dette prosjektet.

Når det gjelder teknologier for overvåking av sjøfugl i driftsfasen er dette noe vi ser på som interessant og som vi vil vurdere og ta stilling før prosjektet går inn i installasjonsfasen.

19.3 Naturmangfoldloven

NOF skriver at konsekvensutredningen må inneholde spesifikke vurderinger etter Naturmangfoldloven §8 – 12, for å synliggjøre hvilke vurderinger som er gjort etter disse paragrafene.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at konsekvensutredningen skal oppfylle bestemmelsene i Naturmangfoldloven.

19.4 Overvåkingsprogram

NOF skriver at overvåkingsprogrammet for sjøfugler SEAPOP vil bli et enda mer verdifullt redskap i fremtiden, også på grunn av visjoner om mer offshore vindkraftutbygging i norsk territorium. NOF er glade for at Equinor samarbeider tett med NINA om kunnskapsgrunnlaget, og vil fremheve betydningen av SEAPOP og satsingen på SEATRACK. Det er viktig at petroleumsnæringen støtter disse programmene, og at programmene videreføres. Dette bl.a. som et ledd i å kunne vurdere virkning av videre utbygninger av offshore vindkraft, og for å kunne lokalisere vindkraftverkene i områder med akseptable konsekvenser for fuglelivet.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til orientering.

20 Oljedirektoratet

20.1 Lokasjon

Oljedirektoratet opplyser at området som vurderes som aktuelt pr. 30.november 2018 ikke er omfattet av noen utvinningstillatelse(r), men ligger innenfor arealet for tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO-arealet), noe som betyr at det kan søkes på i de årlige TFO-rundene.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til orientering. Hywind Tampen prosjektets lokasjon er beskrevet i forslag til utredningsprogram og er identisk med tidligere angitt lokasjon av vindparken i møter med norske myndigheter.

20.2 Sameksistens

Oljedirektoratet foreslår at Equinor som del av konsekvensutredningen, utreder forhold knyttet til sameksistens mellom flytende havvind og de ulike delene av petroleumsaktivitet som for eksempel sjøbunnsundersøkelser, seismikkinnhenting, boreaktiviteter, eventuelle utbygginger og aktiviteter i forbindelse med drift.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at forhold knyttet til sameksistens vil bli utredet, og at konsekvenser for petroleumsaktivitet i parkområdet vil bli belyst i konsekvensutredningen.

21 Pelagisk Forening

21.1 Regelverk

Pelagisk Forening stiller til spørsmål til hvorfor ikke utbyggingen er regulert av havenergilova, jf. § 1-2, 1. og 2. ledd. Havenergiloven gjelder for fornybar energiproduksjon og omforming og overføring av elektrisk energi til havs. Loven gjelder på norsk sjøterritorium utenfor grunnlinjene og på kontinentalsokkelen.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Norges Fiskerilags uttalelser, ref. punkt 15.1.

21.2 Lokasjon

Pelagisk Forening mener at vindturbinene må plasseres slik at de påfører fiskerinæringen minst mulig ulempe, og at dette vil redusere interessekonfliktene mellom næringene. Pelagisk Forening ber derfor om at vindparken blir flyttet i samsvar med innspill fra fiskerinæringen og ber om at konsekvensutredningen inneholder en vurdering av om andre plasseringer vil reduserer ulempene for fiskerinæringen.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelser, ref. punkt 4.2.

**Oppsummering av høringsuttalelser til
“Forslag til utredningsprogram for
konsekvensutredning for Hywind Tampen”**

Dok. nr.
PM681-PMS-023-002

Trer i kraft: 2019-02-11 Rev. nr. 02

21.3 Overfiskbarhet

Pelagisk Forening påpeker at det må være mulig å tråle over kablene.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelser, ref. punkt 4.1.

21.4 Unødvendig beslaglegging av areal

Pelagisk Forening ber om at det ikke må legges beslag på områder lenger enn nødvendig. Forankringssystem må derfor ikke legges ut før de skal tas i bruk..

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelser, ref. punkt 4.5.

21.5 Sikkerhetssone

Pelagisk Forening ber om at trafikk- og fiskeforbudssoner må omtales som et eget punkt i konsekvensutredningen slik at høringsinstansene kan ta konkret stilling til dette.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Norges Fiskerilags uttalelser, ref. punkt 15.4.

21.6 Kabeltraséer

Pelagisk Forening ber om at kabler størst mulig grad legges i eksisterende traséer.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelser, ref. punkt 4.7.

21.7 Informasjon og involvering

Pelagisk Forening ber om at fiskerne blir involvert i de ulike fasene av tiltaket for å sikre at bygging og fjerning foregår til tider som gir minst mulig ulempe for fiskerinæringen. Equinor bes også om å lage en plan for å informere fiskerne i alle byggetrinn i prosessen som inkluderes i konsekvensutredningen.

Equinors kommentar

Det vises til kommentar til Fiskeridirektoratets uttalelser, ref. punkt 4.6.

21.8 Avvikling

Pelagisk Forening ber om at anlegget fjernes så snart som mulig, når anlegget ikke lenger er i drift.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentaren til orientering. I god tid før avslutning vil det bli lagt fram en avslutningsplan med forslag til disponering av komponentene som inngår i Hywind Tampen.

**Oppsummering av høringsuttalelser til
“Forslag til utredningsprogram for
konsekvensutredning for Hywind Tampen”**

Dok. nr.
PM681-PMS-023-002

Trer i kraft: 2019-02-11

Rev. nr. 02

22 Petroleumstilsynet

22.1 Regelverk

Petroleumstilsynet har en kommentar angående relevant regelverk og standarder for Hywind Tampen (tabell 3-4 i forslag til utredningsprogram). For elektriske anlegg vil de legge følgende til grunn:

1. Vindturbiner: Petroleumsregelverket med tilhørende standarder. Der standardene referert i petroleumsregelverket ikke er relevante benyttes alternative internasjonale eller nasjonale standarder.
2. Topside Gullfaks og Snorre: Petroleumsregelverket med tilhørende standarder.

Equinors kommentar

Equinor tar kommentar til etterretning og vil i samråd med Ptil bli enig om hvordan relevante standarder for Hywind Tampen skal defineres.

23 Riksantikvaren

Kulturminner

Riksantikvaren og Bergen Sjøfartsmuseum, som har forvaltningsansvar for maritime kulturminner ved den aktuelle lokaliseringen skriver at de ikke er kjent med nye funn innenfor den geografiske avgrensningen man utreder for vindkraftparken Hywind Tampen.

Riksantikvaren oppfordrer til et løpende samarbeid med museet ved nærmere undersøkelser av havbunnen for det angitte området.

Equinors kommentar

Equinor tar dette til orientering.

24 Samferdselsdepartementet

24.1 Luftfart

Samferdselsdepartementet viser til høringssvar fra Luftfartstilsynet og Kystverket og ber om at innspillene fra disse etatene blir ivarettatt.

25 Sjøfartsdirektoratet

Sjøfartsdirektoratet har ingen kommentarer til forslaget.

26 Sogn og Fjordane fylkeskommune

26.1 Ytterligere elektrifisering i området

Sogn og Fjordane fylkeskommune vil i forbindelse med prosjektet be lisenshaver, sammen med myndighetene, om å se på mulighetene som kan ligge i ytterligere elektrifisering på Tampenområdet og i Nordlige Nordsjøen ellers, gjennom etablering av overføringskapasitet fra fastlandet. Slik overføringskapasitet vil være viktig infrastruktur ved ev. økt produksjonsvolum offshore og for å sikre tilstrekkelig og stabil effektleveranse til de installasjonene det er aktuelt å elektrifisere.

Equinors kommentar

Lønnsom elektrifisering er viktig virkemiddel for å redusere CO₂ utslippene fra vår virksomhet og opprettholde langsiktig aktivitet på norsk sokkel. Equinor har gjort en kartlegging av feltene våre for å finne de kandidatene som både er teknisk og økonomisk mulig å vurdere elektrifisering av. Vesentlig gjenværende levetid og høye fremtidige utslipp er viktige forutsetninger for elektrifisering. Kartleggingen gir et mulighetsbilde og en indikasjon på utfordringer knyttet til elektrifisering av de enkelte enhetene og tilhørende tiltakskost. Kostnadseffektive kraft fra land-løsninger er en viktig del av Equinors nye teknologistrategi, og det jobbes videre med de mest lovende tiltakene. Se for øvrig kommentar under punkt 4.3.

26.2 Drift og vedlikehold

Sogn og Fjordane fylkeskommune skriver at aktiviteten på Snorrefeltet er svært viktig for olje- og gassvirksomheten i Flora og i Sogn og Fjordane ellers. Godkjenning av Snorre Expansion Project stadfestet denne posisjonen. Sogn og fjordane fylkeskommune håper at dette vil danne mønster også når det gjelder ev. realisering av Hywind Tampen, og ber om at planer for forsyning og driftsstøtte blir synliggjort i konsekvensutredningen.

Equinors kommentar

Drift og vedlikehold inkludert planer for forsyninger og driftsstøtte, vil beskrives i et eget kapittel i konsekvensutredningen som en del av prosjektbeskrivelsen.

26.3 Norsk andel

Sogn og Fjordane fylkeskommune skriver at potensialet for offshore vind på norsk sokkel er stort, og dette kan bli et viktig satsingsområde framover. Det bør legges stor vekt på informasjon til og involvering av leverandørindustrien – deriblant leverandørene i Sogn og Fjordane – slik at disse får best mulig forutsetninger for å levere konkurransedyktige tilbud. Vi ber om at konsekvensutredningen synliggjør hvordan denne utfordringen kan løses.

Equinors kommentar

Equinor bekrefter at prosjektet har gått bredt ut i markedet for å innhente kunnskap om hvem som kan levere på ulike aktiviteter og hvor små/store arbeidspakker bør være for å sikre en god konkurranse. Prosjektet har hatt dialog med aktører innenfor O&G og vind og aktuelle leverandører har blitt invitert til å gi informasjon som kan kvalifisere til å bli inkludert på en tilbyderliste. Leverandørbedrifter som ikke

**Oppsummering av høringsuttalelser til
"Forslag til utredningsprogram for
konsekvensutredning for Hywind Tampen"**

Dok. nr.
PM681-PMS-023-002

Trer i kraft: 2019-02-11

Rev. nr. 02

kvalifiserer seg inn på en tilbyderliste må ta kontakt med våre hovedleverandører for ev. å kunne være tilbyder på mindre arbeidspakker.

27 Utenriksdepartementet

Utenriksdepartementet har ingen kommentarer til forslaget.

